

Stadscentrum Route

Afkortingen:

LA = Linksaf • LAH = Links aanhouden • LZ = Linkerzijde

RD = Rechtdoor • RA = Rechtsaf • RZ = Rechterzijde • RAH = Rechts aanhouden

Route Stadshart

- 1 Start op het Overwest boven de Ranstadrailhalte Centrum West met de rug naar de 'Rabobank'
- 2 Ga **LA** naar beneden (1), onderaan **LA** (voor de winkels) via het Buitenom en volg **RA** het Buitenom (2)
- 3 Ga **RD** (3) Brusselstraat en vervolgens **RD** de Belgiëlaan
- 4 Daal bij de stadstuin aangekomen **LA** af, **LAH**, **RA**, (4), **LA** zigzag omhoog naar het Noordwaarts
- 5 Ga **LA** langs het fietspaviljoen en ga dan **RA**
- 6 Steek bij de Luxemburglaan over en ga **RA** vervolgens te mogelijkheid **LA** tussen de appartementen door (5)
- 7 Ga bij de Berlijnstraat (1st mogelijkheid) **RA** en bij de Duitslandlaan weer **RA**
- 8 Steek kort erna **LA** over ga via het theaterplein omhoog via de trap naar het Oostwaarts (6) (alternatieve route door

Route Dorpsstraat

- 1 Start bovenop het Overwest boven Randstadrailhalte Centrum West met de rug naar 'Rabobank'
- 2 Ga **RA** omlaag en ga **LA** bij de Voorweg (1)
- 3 Ga bij het kruispunt **RD** en steek over naar de Vlamingstraat (2)
- 4 Ga aan het einde van de Vlamingstaat **LA** onder de tramlijn door en ga naar boven
- 5 Ga **RA** en volg vanaf nu steeds de Dorpsstraat **RD**
- 6 Maar een stop bij 't Oude Huis, Dorpsstraat 7 (3)
- 7 Maak een stop bij het Nicolaasplein (4) en de Nicolaaskerk (5)
- 8 Maak een stop bij het hoekpand Dorpsstraat 46 (6)
- 9 Maak een stop bij De Oude Kerk (7)
- 10 Maak een stop bij 'De Zoetelaar' (8) en ga direct **RA** en volg **LA** het Dorpsplein, ga **LA**
- 11 Maak een stop bij 'De School' (**RD**) het plein voor Dorpsstraat 114 (9)
- 12 Vervolg de weg via de Dorpsstraat
- 13 Ga bij de Eerste Stationsstraat **RA** en ga **RD** tot aan de molen (10), vervolgens keer terug richting Dorpsstraat

- een deel van de benedenstad is via het theaterplein schuin rechts naar het perron van de Randstadrail, volg het perron tot de hellingbaan en ga rechts omhoog, blijf stijgen tot Stadhuisplein, vervolg route **RD** via het Oostwaarts)
- 9 Ga **LA**, langs de bioscoop (7) en steek over naar de Athenestraat
 - 10 **LAH** en ga pas bij de Spartastraat **RA** (8)
 - 11 Vervolgens **RD** tot het voetpad langs de Leidswallenwetering (9) en volg dit pad **RA** tot de Parijsstraat (onder randstad-rail door tot aan bushalte)
 - 12 Steek hier **RA** over en volg de Parijsstraat tot op de Markt voor het Stadhuis (10)
 - 13 Vervolg de weg **RA** via het Zuidwaarts en het Stadhuisplein (11), dan **LA** en volg steeds **RD** de Promenade en later het Westwaarts tot aan Centrum West (12)

- 14 Ga **RA** (Meidoornlaan) en **LAH** door parkje langs de Kleine Dobbe, richting de Schinkelweg
- 15 Ga op de kruising Dorpsstraat/Schinkelweg **LA** en vervolgens **RA** (bij de Rabobank) via Hovestein
- 16 Ga over de brug over de buurtvaart **LA** en houd **RD** aan
- 17 Maak een stop bij de brug bij de Graanschuur (11)
- 18 Vervolg **RD** en ga na het CKC gebouw (12) **LA** en steek **RA** over naar de Leidsewallen (13)
- 19 **RAH** (langs water) en ga **LA** over de brug naar het Marseillepad, blijf steeds langs het water **LAH**
- 20 Ga na het Dobbepark **RA** paadje door het groen (bij kunstwerk) (14), vervolgens **LA** en ga **RA** Oxfordstraat
- 21 Ga bij het Cambrigdepad (fietspad) **LA** tot het tunneltje
- 22 Ga **RA** (omhoog) en bij Engelandlaan **LA** naar boven
- 23 Steek (boven) **LA** over en steek hierna **RA** over
- 24 Loop via de Voorweg terug naar het beginpunt of ga **RA** (voor het stoplicht) het kleine asfaltpad J.L. van Rijnweg in en ga vervolgens **LA** tot aan beginpunt

- 4 Het Nicolaasplein ligt tussen de Grote Dobbe en de Dorpsstraat en heeft een cultuurhistorisch interessante bebouwing, dat wordt gedomineerd door het schoolgebouw van de architect Cornelis Marie van Moorsel (1892-1962) die een belangrijke vertegenwoordiger was van de Delftse School. De Nicolaas-school uit 1950/51 is een traditionele gangschool, een schooltype dat zich vanaf 1850 heeft ontwikkeld. De lokalen zijn langs een lange gang gesitueerd. Het schoolgebouw kreeg twee verdiepingen, één voor de jongens en één voor de meisjes én waren ook de speelplaatsen voor de jongens en de meisjes gescheiden! Zo ging dat in de jaren vijftig. Het gebouw van rode baksteen heeft een schilddak met Hollandse rode golfpannen. Het is een gebouw met een zorgvuldig afgewerkt interieur én exterieur en geeft met het plein waaraan ook voormalig logement en rechthuis 'De Gouden Leeuw' ligt een extra dimensie aan de historische Dorpsstraat. Een stenen reliëf met de afbeelding van de Heilige Nicolaas uit de gevel van deze school is nu ingemetseld in de aula van de openbare school de Vuurtoren aan de Leidsewallen.
- 5 De Nicolaaskerk, bouwjaar 1915/16 naar een plan van architect J. Stuyt uit Amsterdam. Deze kerk in donkerrode baksteen met een zwart leien dak en een spits met een ui is in een sobere eclectische stijl gebouwd. Het betekent dat voor de aankleding een combinatie van verschillende al eerder voorgekomen bouwstijlen is gebruikt. Naast de vierkante klokkentoren bevindt zich een rond traptorentje. De plattegrond van kerk heeft de vorm van een Latijns kruis, de traditionele basilicale katholieke vorm. Het interieur van de kerk met gebrandschilderd glas en fraai beschilderde muren met vegetale motieven en bijbelse voorstellingen van Frans Loots en Theo van der Lee, en het hemelsblauwe gewelf, zit vol symboliek. De Heilige Nicolaas, beschermheilige van de vissers is al eeuwenlang een belangrijke heilige in dit waterrijke gebied en heeft naamgegeven aan deze kerk, de pastorie, het plein en de school. Achter de kerk zijn de begraafplaats en het pastoorsbos.
- 6 Dorpsstraat 46 is een historisch hoekpand dat sinds 1975 bescherming geniet als gemeentelijk monument. 'Gebouw van eenvoudige, doch harmonische architectuur. Van belang uit oogpunt van oudheidkundige en volkskundige waarde' luidt de summier redenevende beschrijving in het monumentenregister. Toen het pand in 2000 een andere eigenaar kreeg werd het helemaal gerestaureerd onder toezicht van de gemeente Zoetermeer. Leuke zichtbare oude details in de bakstenen muren zijn de zogenaamde klezoren; deze kwartformaat hoekstenen raakten in het begin van de negentiende eeuw in onbruik. Het bewijst dat het hier om een eeuwenoud pand gaat. In dit pand had de kruideniersfamilie Van Dorp ruim 150 jaar een winkel.
- 7 De Oude Kerk heeft een toren uit 1642 van de Leidse bouwmeester Dirck van Brantwijk en een kerkzaal uit 1785 door C.G.F. Giudici uit Rotterdam. Waarschijnlijk is de voet van de toren nog ouder en stamt die uit de 15de eeuw. Al in 1269 is er sprake van een kerk op deze plaats. Grote steunberen voorkomen dat de drieledige bakstenen toren scheefzakt op de zachte veengrond. Het baksteengedeelte draagt de fraaie achtkantige houten renaissance opbouw.

In de zeventiende eeuw werden de vier wijzerplaten van het uurwerk bevestigd en pas in 1978 (!) werd onder het koepeltje een carillon geplaatst. De kerkzaal heeft een vierkante plattegrond in een Grieks Kruis. Een echt protestantse plattegrond met als centraal punt de aan de zuidzijde van de kerk geplaatste kansel. In de kerk staat een origineel Lohman orgel uit 1839, dat integraal bewaard is gebleven.

- 8 Het pand Dorpsstraat 99 werd in 1931 als Christelijke school gebouwd door de architect Jan Dekker. Het gebouw is een duidelijk voorbeeld van de Delftse School. Deze architectuurschool ontstond als reactie op de vernieuwingen in de architectuur in het eerste kwart van de twintigste eeuw. Deze architecten wilden de Hollandse baksteenbouw in ere herstellen. Kernmerkend zijn ongepleisterde bakstenen muren en hoge met pannen gedekte daken. De huidige gebruiker van het schoolgebouw met schoolplein is lunch-restaurant 'De Zoetelaar'. Op het voormalige schoolplein is het terras en sinds 2008 het vrolijk gekleurde speelkunstwerk 'De Speelvis' van Hans van Bentem en het is onderdeel van de Speelroute. De bedoeling van de Speelroute is gehandicapte en niet-gehandicapte kinderen samen te laten spelen. Meer kunstenaars zoals Marijke Wijgerinck en Trudy Bersma werken mee aan andere onderdelen van de Speelroute. In de Dorpsstraat liggen speciale stoeptegels en op het plein voor 'De School', Dorpsstraat 114, zijn al drie hinkelbanen. Het wordt nog uitgebreid met mobielen, een geurtuin en geluidspotten.

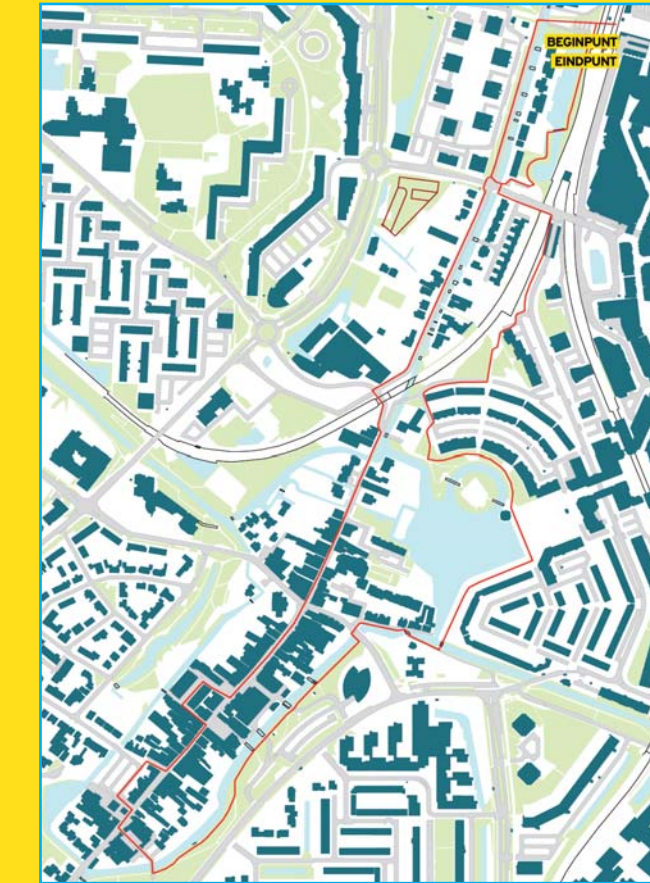
- 9 Dorpsstraat 114 en 114a, De School, is gebouwd als openbare school in 1924 en ontworpen door A.A. Goldberg van de dienst Gemeentewerken in de stijl van het interbellum. De aangebouwde gymzaal in de stijl van de Delftse School is van 1953. Tot 2003 was in dit gebouw de Muziekschool gevestigd. School en gymzaal zijn een goed bewaard oud dorpschoolcomplex. Samen met de Christelijke school, 'De Zoetelaar', Dorpsstraat 99 en de Nicolaasschool op het Nicolaasplein vormt De School een uniek trio. Iets anders van eeuwen terug vindt u op dit plein voor De School, namelijk het monument voor Palenstein. Dit bestaat uit een vloertje van kloostermoppen, heel grote gebakken stenen, uit de funderingen van het vroegere kasteel en een straatje waarin constant beelden van het kasteel worden getoond. Hier kunt u een virtuele wandeling door het kasteel maken!
- 10 Hier bij de Pilatusdam houdt de Dorpsstraat op en heet het Schinkelweg. Aan de Pilatusdam ligt de Kleine Dobbe, een uitstulping van de Buurvaart. Buurvaart en Kleine Dobbe waren en zijn noodzakelijk om het veen waar de huizen van de Dorpsstraat op gebouwd zijn vochtig te houden. De veengrond zou anders uitdrogen en flinke verzakkingen veroorzaken. Via de Pilatusdam bereikt u de Stationsstraat waar u op nummer 153 korenmolens de Hoop uit 1897 vindt. Al sinds de Middeleeuwen staat op deze plek de korenmolens van Zegwaard. Voor de aanleg van de spoorlijn waarnaar de Stationsstraat is vernoemd heette deze weg de Molenweg. De molen is een zogenaamde bovenkruier. Bij dit type molen wordt alleen de kap met de wieken gedraaid en staat de romp vast. Omdat de molen na een brand in 1897 opnieuw moest worden opgebouwd en al tussen bebouwing van het dorp lag moest hij

- 11 De Graanschuur werd gebouwd in 1892 in opdracht van een graanhandelaar die in het ervoor gelegen huis aan de Dorpsstraat woonde. Jaren deed het dienst als pakhuis voor graan, sinds de jaren vijftig als pakhuis voor kaas en daarna na een grondige verbouwing als kleinschalig theater, waar mensen als Youp van 't Hek en Jos Brink door de Culturele Kring De Seghbloem werden uitgenodigd voor hun try-outs. Het was toen ook een bioscoop, kunstuitleen én theatercafé.

- 12 Het 'CKC' Centrum voor Kunst en Cultuur heeft een bijzonder gebouw dat in 2001 werd gerealiseerd naar een ontwerp van Mart van Schijndel. De plattegrond die, in een stoepregel uit de Speelroute, mooi getroffen is, heeft de vorm van twee elkaar overlappende amandelen. Het gebouw met drie verdiepingen heeft zo twee ronde buitengevels en twee driekantige ingangen. Eén voor voetgangers aan de kant van de Leidsewallen en één aan de kant van de Osylaan voor auto's die onder het gebouw kunnen parkeren. De noordzijde is de meest gesloten kant van het gebouw, de zuidzijde, gericht naar de Dorpsstraat is transparant door de ronde glazen gevel naar het terras van wit grind. Vier horizontale grijze lijnen afgewisseld met banden vensterglas op een wit gepleisterde basis bepalen het karakter van het gebouw. Het interieur van het gebouw met open plafonds en gewassen beton heeft een industrieel karakter. Veel betonnen muren hebben frisse kleuren waardoor het interieur warm en feestelijk is. De mooiste ruimte van het gebouw is het atrium, een inpandige oase expositieruimte over de tweede en derde verdieping met een transparante overkapping. Deze multifunctionele ruimte heeft een goede akoestiek en prettig indirect licht. Op het platte dak van het gebouw staat de lichtsculptuur 'De Val' van Herman Lamers. Deze bestaat uit een lijntekening van een vallende menselijke figuur; een metafoer voor de vrije kunsten die worden beoefend in dit gebouw.

- 13 De Leidsewallen, met water, kade en kleine oude woningen, vormt een historisch punt in Zoetermeer. Het water van Delftse- en Leidsewallenwetering vormde tot 1935 de grens tussen de tweelingdorpen Zoetermeer en Zegwaard. Hier staat u aan de Leidse kant, de andere kant van de Dorpsstraat, is de Delftse kant. De weteringen liggen nog steeds in elkaars verlengde maar waar ooit een brug was, is nu een kruispunt van wegen. Net ten noorden van de Dorpsstraat, ongeveer waar u volgens de route nu staat, was ooit een haventje. De vaarwegen zijn geen toevoersaders meer. Auto's hebben de schepen vervangen. Het kunstwerk 'Oude Dorp Nieuwe Stad' ligt op een schakelpunt tussen het stadscentrum en het oude dorp. Het ruimtelijke werk waar men zelf onderdeel van uit maakt, biedt verschillende gezichtspunten en nodigt uit tot het waarnemen van de dorpse én de stadse omgeving. Het werk uit 1988 is van Irene Fortuijn en de inmiddels overleden Robert O'Brien.
- 14 Op Vlamingstraat 2a vindt u in een herenboerderij uit 1850 Artotheek en Galerie De Vlaming. In wat vroeger stallen waren zijn nu ateliers voor Zoetermeerse kunstenaars.

COLOFON

Deze wandelbrochure is een uitgave van stichting Floravontuur Promotie Zoetermeer en de gemeente Zoetermeer. De route is beschikbaar bij het Stadhuis, de Zoetermeerse bibliotheken en het kantoor Floravontuur Promotie Zoetermeer aan de 1ste Stationsstraat 97. Tevens zijn exemplaren beschikbaar bij de hotels, recreatiemogelijkheden en overige attracties in Zoetermeer. De route is via internet te downloaden op www.promotiezoetermeer.nl

Redactie	Botine Koopmans Johanneke de Rooij
Tekst	Simone Langeveld
Fotografie	Simone Langeveld
Vormgeving	Art&Finish reclame Zoetermeer
Plattegrond	Richard Goedhuys
Druk	Uleman de Residentie
Oplage	2500

Niets uit deze brochure mag zonder toestemming van stichting Floravontuur Promotie Zoetermeer worden overgenomen. Tips, suggesties en andere aanbevelingen kunnen via info@promotiezoetermeer.nl worden doorgegeven.

veelzijdig
ZOETERMEER
Een serie van architectuurwandelingen

**Beter bekeken,
meer gezien.**

Stadscentrum